

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

SARA BAVDEK

**Leposlovje v periodiki *Amerikanski Slovenec*
med letoma 1932 in 1945**

Diplomsko delo

Mentor: red. prof. dr. Miran Hladnik

Enopredmetni univerzitetni študijski
program prve stopnje: Slovenistika

Ljubljana, 2014

ZAHVALA

Zahvaljujem se red. prof. dr. Miranu Hladniku, da me je sprejel pod svoje mentorstvo in mi z navodili in usmeritvami pomagal doseči končni cilj. Prav tako se zahvaljujem vsem domačim in prijateljem za podporo in kakršnokoli pomoč pri pisanju diplomske naloge.

Izvleček

Leposlovje v periodiki *Amerikanski Slovenec* med letoma 1932 in 1945

V času izseljevanja v Ameriko so leta 1891 ustanovili periodiko *Amerikanski Slovenec*, kjer je bilo izdano izvorno domače in izvorno tuje leposlovje. Dela so izhajala kot podlistki v nadaljevanjih, večinoma so bili to povesti in romani. Objavljena so bila besedila iz druge periodike, *Deseti brat* pa je v *AS-u* izhajal kar dvakrat. Skupno je bilo izdanih 50 del, polovica je bila izvornih domačih. Nekateri avtorji so bili objavljeni tudi v več kot samo enem delu, edini slovenski pisatelj, čigar deli sta bili objavljeni dve, je bil Josip Jurčič. Pojavili so se začetki slovenskega feljtonskega romana, o *Amerikanskem Slovencu* obstaja tudi slovenska literatura, med drugim delo Darka Friša, kjer se poglobljeno ukvarja s časopisom in ljudmi, ki so v njem objavljali.

Ključne besede: leposlovje, podlistek, povest, slovenski feljtonski roman, Darko Friš

Abstract

Literature in magazine »Amerikanski Slovenec« between 1932 and 1945.

In times of emigration to America, a magazine »Amerikanski Slovenec« was founded. It contained original native and foreign literature. Articles were published as feuilletons which did continue. They were mainly tails and novels. Articles from a second magazine were published, »Deseti brat« was being published twice. In total 50 texts were released and a half were genuine native. Some authors were published in more than one part. The only slovene writer, whose two texts were published is Josip Jurčič. This was the beginning of slovenian feuilleton novel. About »Amerikanski Slovenec« exists even some writings, for example a writing by Darko Friš, in which he reviews the magazine and authors, which posted their articles.

Keywords: literature, feuilleton, tail, slovenian feuilleton novel, Darko Friš

Kazalo

1 Uvod	6
2 <i>Amerikanski Slovenec</i>	7
3 Analiza identitete v <i>Amerikanskem Slovencu</i>	9
3.1 Psevdonimi	10
3.2 Izvirna domača in izvirna tuja dela	11
3.3 Razmerje med avtorskim in anonimnim leposlovjem	11
3.4 Pisateljice in pisatelji	12
3.4.1 Pisateljice	12
3.4.2 Pisatelji	13
4 Analiza leposlovja v <i>Amerikanskem Slovencu</i>	13
4.1 Izvirno domače leposlovje	14
4.1.1 Izvirna domača povest	15
4.1.2 Izviren domač roman	16
4.1.3 Ostalo izvirno domače leposlovje	16
4.2 Izvirno tuje leposlovje	17
4.2.1 Izvirna tuja povest	17
4.2.2 Izviren tuj roman	17
4.2.3 Ostalo izvirno tuje leposlovje	18
4.3 Najbolj zastopani avtorji	19
4.4 Leposlovje po jezikih originala	19
4.5 Razmerje med povestjo in romanom	21
5 Zaključek	22
6 Literatura in viri	24
6.1 Viri	24
6.2 Literatura	24
7 Kazalo leposlovja v <i>Amerikanskem Slovencu</i>	26

Kazalo slik

Slika 1: Naslovnica <i>Amerikanskega Slovenca</i>	8
Slika 2: Slikanica Tarzan.....	14

Kazalo grafikonov

Grafikon 1: Razmerje med znanimi, neznanimi in avtorji, ki so uporabljali psevdonime.....	11
Grafikon 2: Razmerje med pisatelji in pisateljicami.....	12
Grafikon 3: Razmerje med domačimi in tujimi pisatelji.....	13
Grafikon 4: Izvirno domače leposlovje po zvrstnih oznakah.....	14
Grafikon 5: Izvirne domače povesti.....	16
Grafikon 6: Izvirno tuje leposlovje.....	17
Grafikon 7: Razmerje med domačimi in tujimi avtorji.....	19
Grafikon 8: Delež jezikov leposlovja.....	20

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Leposlovje glede na jezik originala.....	20
---	----

1 Uvod

V diplomski nalogi se bom ukvarjala s periodiko *Amerikanski Slovenec* med letoma 1932 in 1945 in leposlovjem, ki je tam izhajalo. V trinajstih letih je bilo izdanih 13 letnikov in 2130 številčk. Najprej se bom lotila prebiranja časopisov in izpisala vsa dela, ki so izhajala v nadaljevanjih. Vse leposlovje bom zapisala in označila na Wikiviru, dodala ustrezne povezave, tudi na Digitalno knjižnico Slovenije.

Med letoma 1932 in 1945 je bilo izdanih 50 del, katera bom kasneje razvrstila v različne kategorije.

Kar nekaj del je bilo bodisi napisanih bodisi prevedenih pod psevdonimi, kar bom na začetku diplomske naloge tudi obrazložila oziroma zapisala prava imena avtorjev ali prevajalcev, en avtor pa je bil anonimen.

Prva delitev, ki jo bom naredila, bo delitev na domača in tuja dela. V diplomski nalogi bom predstavila delež posameznih del. Kasneje se bom ukvarjala z razmerjem med avtorskim in anonimnim leposlovjem, kar bom nazorno prikazala tudi z grafikonom. Zastavila si bom tudi vprašanje, kolikšen je bil delež pisateljic med vsemi avtorji, zato se bom lotila raziskave tega.

V drugem delu diplomske naloge se bom ukvarjala s samo analizo leposlovja. Leposlovje bom razdelila v dve skupini, in sicer na domače in tuje leposlovje. Obe skupini pa bom obravnavala na enak način. Razdelila ga bom glede na zvrsti, ki so bile zapisane že ob samem delu. Tako bom dela razvrstila na povesti, romane, potopise, spomine, zgodovinske slike, gospodarske zgodbe in pravljico. Povesti je izšlo bistveno več, kot ostalih zvrsti, zato jih bom razvrstila še glede na dodatno oznako. Nekaj je samo povesti, nekaj zgodovinskih, planinskih ali ljudskih povesti. Dela, ki nimajo zvrstnih oznak, bom opredelila v posebnih podpoglavjih. Zanimalo me je tudi, kako zastopani so posamezni avtorji, zato bom zapisala avtorje, ki so se pojavili večkrat ali pa samo enkrat.

Glede na to, da je delež tujega leposlovja visok, bom dela razvrstila tudi glede na jezik originala, kar bom predstavila s tabelo in kasneje tudi z grafikonom. Na začetku diplomske naloge bom zapisala nekaj podatkov o periodiki *Amerikanski Slovenec*, na koncu pa bom dodala celotno bibliografijo leposlovja, izdanega v *AS-u*.

2 Amerikanski Slovenec

*Amerikanski Slovenec*¹ je bil slovenski časnik, ki je začel izhajati 3. septembra 1891 v Chicagu. Prvi ga je zasnoval Frank Zalokar s svojimi zeti, urednik pa je bil Anton Murnik. *AS* je sprva izhajal ob četrkih, na štirih straneh. Časopis je prejel negativne kritike, Ivan Molek² je bil mnenja, da *AS* ni bil dovolj katoliško usmerjen, člani naj bi bili liberalci in celo radikalci. Urejanje *AS-a* je bilo za Zalokarja in ostale prezahtevno, zato so ga po samo desetih izdanih številkah prodali Josephu F. Buhu.

Pod novim vodstvom je *AS* izšel 4. marca 1892 v Towerju. Glavni cilj časopisa je bilo ohranjanje krščanske vere med tamkajšnjimi Slovenci. Buh je želel, da urednik ostane Murnik, ta pa je njegovo prošnjo zaradi bolezni zavrnil. Buh je nato k sodelovanju povabil tudi slovenske semeniščnike iz St. Paul Seminary v Minnesoti. Težava *AS-a* je bila, da v bližini Towerja ni bilo slovenskih stavcev, vendar je to kmalu rešil Buhov nečak Makso Buh, ki je bil izučen stavec. Večja težava je bilo poslovanje z izgubo, naročnine so bile precej visoke, v tistem času je v Towerju živelo le okrog 150 družin, kar je pomenilo, da časopis ni imel veliko naročnikov.

Buh je nato leta 1899 časopis prodal župniku Francišku S. Šušteršiču oziroma Slovensko-amerikanskemu tiskovnemu društvu iz Jolietu v Illonisu, kjer je bilo veliko središče slovenskih priseljencev.

Sprva je imel časopis 600 naročnikov, kmalu pa se je število povečalo na 2000.

Leta 1910 se je Šušteršič upokojil, *AS* je začel menjati lastnike, kvaliteta je vse bolj padala.

Leta 1917 je *AS* postal uradno glasilo slovenske katoliške bratske podporne organizacije Društva svete družine. Naslednji pomembnejši lastnik je bil Edvard Winker, ki je časopis ponovno prodal, tokrat Tiskovnemu društvu Edinost iz Chicaga.

¹V nadaljevanju *AS*.

²Ivan Molek je bil pisatelj, urednik in novinar, ki se je leta 1900 izselil v Ameriko. Bil je pomemben vir zgodovine slovenske družbe in izseljenskega časopisa.

Društvo je časopisu ime spremenilo v *Edinost - AS*, vendar ga je zaradi nepriljubljenosti med bralci spremenilo v prvotnega. Leta 1946 ga je prevzela Ameriška slovenska katoliška jednota in *AS-a* preselila v Cleveland. Časopis je bil katoliško usmerjen, objavljene so bile tudi druge teme, zato je bil namenjen širokemu krogu ljudi. (Friš 1995: 358–369)

Slika 1: Naslovnica *Amerikanskega Slovenca*, Chicago, 5. januar 1932.

3 Analiza identitete v *Amerikanskem Slovencu*

Med letoma 1932 in 1945 je bilo izdanih 13 letnikov (od letnika 41 do letnika 54) in 2130 številk.³ Vseh del, ki so izhajala kot podlistki v nadaljevanjih, je bilo 50. Del, ki bi izšla samo v eni številki, nisem našla.

Za natančnejšo opredelitev vseh del, sem izoblikovala naslednje kategorije:

- domače/tuje delo,
- znan/anonimen avtor,
- moški/ženske,
- zvrsti domačega/tujega leposlovja.

V zadnjem poglavju diplomske naloge bom predstavila tudi celotno leposlovje, ki je izhajalo med letoma 1932 in 1945.

Dela, ki so bila objavljena v *AS-u*, so bila ponatisnjena iz slovenskih časopisov in revij, kot so bili *Slovenec*, *Dom in svet* in *Domoljub*.

AS je bil pomemben tudi za razvoj slovenskih feljtonskih⁴ romanov. Namreč ameriško slovensko časopisje je spodbujalo nastanek feljtonskih romanov, v katoliških listih, kot bila *Domoljub* in *Amerikanski Slovenec*, je samo do leta 1917 izšlo dvainsedemdeset romanov. Večina feljtonskih romanov je bila prevedena iz angleščine in francoščine, kar bom predstavila tudi v poglavju o jezikih originala.

³To je število številke, ki so bile dosegljive na dLibu. Sicer je bilo v vseh teh letih izdanih še približno 100 številke, vendar manjkajoče številke ne vplivajo na rezultate raziskovalnega dela.

⁴Feljton je publicistična ali leposlovna časopisna rubrika.

3.1 Psevdonimi

Pri prebiranju leposlovnih del sem ugotovila, da je bilo kar nekaj del objavljenih pod psevdonimi.

Med deli slovenskih avtorjev sem zasledila psevdonim k. m., katerega je uporabljal Franc Walland, objavil je povest *Črni mož*. Naslednji psevdonim, ki sem ga zasledila, je bil Dr. O. I. oziroma Dr. O. Ilaunig, katerega je uporabljal Ožbalt Ilaunig. Napisal je povesti *Črni križ pri Hrastovcu* in *Tatenbah*. Pod psevdonimom Stanko Bor je svojo povest *Zgodba o povišanju* objavil Matija Malešič. Povest *Dedinja grajskih zakladov* je napisal Soteščan oziroma Jožef Urbanija. Pod psevdonimom Fr. Malograjski je povest *Za srečo* objavil Fran Zbašnik. Javoran oziroma Gregor Žerjav je priredil zgodovinsko povest *Črna žena*.

Med prevedenimi deli sem zasledila psevdonim Pierre L'ermite⁵, katerega je uporabljal Edmond Loutil. Napisal je roman *Deklica z odrtimi očmi* in razmišljanje *Ljubezem – soprog ali Bog?*. Aleksandra Rahmanova⁶ se je pod roman *Tovarna novega človeka* podpisala kot Alja Rahmanova, Grigori Petrovič Danilevski⁷ pa pod roman *Na Indijo* z G. P. Danilevski, kar je sicer samo okrajšava. Frank Lateur je pod psevdonimom Stijn Streuvels napisal roman *Hlapec Jan*. Emma Orczy se je pod svoja romana *Mož v sivi suknji* in *Dušica* podpisala kot B. Orczy, pri čemer je B kratica za njen naziv »baronica«.

Psevdonimi so se pojavili tudi pri prevajalcih. Paulus oziroma Anton Jehart⁸ je prevedel romana Emme Orczy, roman *Preizkušena ljubezem*, katerega avtor ni poznan, je iz francoščine prevedla K. N., za katero nisem ugotovila prave identitete. Alojzij Benkovič je prevedel roman Alekseja Konstantinovicha Tolstoja⁹ *Knez Serebrjani* in zgodovinski roman Danilevskega *Na Indijo* pod kratico Al Benkovič.

⁵Obstajata dve različici zapisa priimka: L'ermite in l'Ermite. V AS-u je bil avtor podpisan Pierre L'ermite.

⁶Pravo ime Aleksandre Rahmanove je bilo Galina Nikolajevna Djuragin, vendar se je v mladosti zaradi vojnih razmer preimenovala v Aleksandro oziroma Aljo Rahmanovo.

⁷Grigori Petrovič Danilevski je poslovenjen zapis in tako je bil avtor pod deli v AS-u tudi podpisan. Izvirno je podpisan kot Grigory Petrovich Danilevsky.

⁸Enak psevdonim je uporabljal tudi Fran Levec.

⁹Avtorjev priimek se pravilno zapiše Tolstoy, pod objavljenim delom je bil podpisan Tolstoj.

3.2 Izvirna domača in izvirna tuja dela

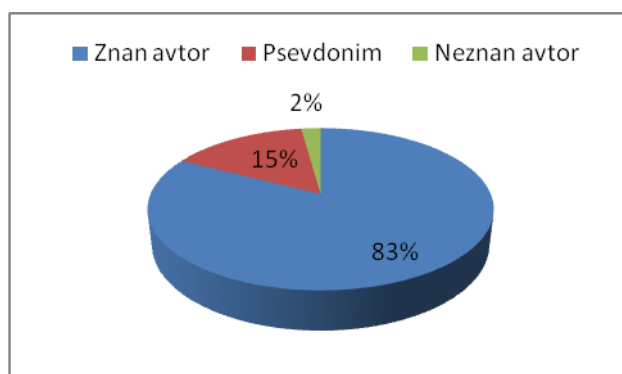
Skupno je bilo v *AS-u* izdanih 50 del, od tega 25 izvirnih domačih in 25 izvirnih tujih del. Roman *Preizkušena ljubezen* je sicer delo anonimnega avtorja, na podlagi podatka, da je roman iz francoščine prevedla K. N., ga torej lahko umestim med tuja dela.

Vsa dela so bila objavljena v nadaljevanjih, v samo eni številki ni bilo objavljenega niti enega dela.

3.3 Razmerje med avtorskim in anonimnim leposlovjem

V tem podpoglavju sem dela razvrstila glede na avtorja, torej ali je zapisan s pravim imenom in priimkom, uporablja psevdonim ali je povsem anonimen.

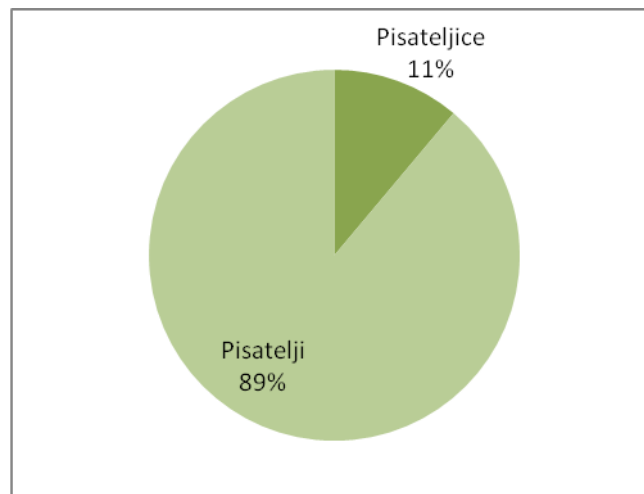
Od skupno 46 avtorjev, ki so objavili v *AS-u* med letoma 1932 in 1945, se jih je 38 pod dela podpisalo s pravim imenom in priimkom, kar predstavlja 83 % vseh avtorjev, 7 jih je uporabljalo psevdonime, kar je 15 %, en avtor pa je povsem neznan, kar pa predstavlja 2 % vseh avtorjev.

Grafikon 1: Razmerje med znanimi, neznanimi in avtorji, ki so uporabljali psevdonime.

3.4 Pisateljice in pisatelji

Pisatelji so v *AS-u* veliko bolj zastopani kot pisateljice. Od vseh 45 avtorjev, ki so objavili delo v *AS-u*, je bilo pisateljic 5 in 40 pisateljev.

Grafikon 2: Razmerje med pisatelji in pisateljicami

3.4.1 Pisateljice

Že ob samem prebiranju časopisov se mi je zdelo, da delež pisateljic ni ravno visok, z raziskavo pa sem ugotovila, da je med petinštiridesetimi avtorji žensk le pet. Pisateljice, ki so objavljale v *AS-u* so Emma B. Orczy (baronica), Mary Janesh¹⁰, Alja (Aleksandra) Rahmanova, Agnes Günther in Dolores Vieser.

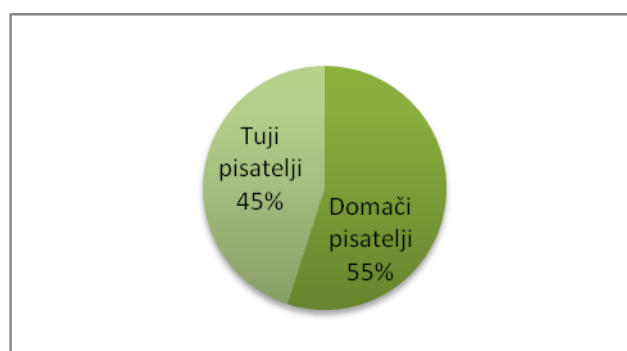
Izvirno domače delo *Ob obali jadranskega morja* je objavila Mary Janesh, Emma B. Orczy je avtorica izvirnih tujih romanov *Mož v sivi suknji* in *Dušica*, ki ju je iz angleščine prevedel Paulus, Alja (Aleksandra) Rahmanova je avtorica izvirnega ruskega romana *Tovarna novega človeka*, ki ga je prevedel Leopold Stanek. Agnes Günther je avtorica

¹⁰O avtorici ni veliko znanih podatkov, omenjena je v *AS-u* v številki 154 v letniku 52 leta 1943 ob podatkih o smrtih njenega strica. Na spletni strani o prebivalcih Amerike sem našla podatke, ki bi ustrezali biti njeni. Rodila se je leta 1899 v Jugoslaviji.

izvirnega nemškega romana *Dušica – Rožamarija*, ki ga je prevedel Boris Rihteršič. Dolores Vieser je izdala roman *Podkrnoški gospod* v nemščini, v slovenščino ga je prevedel Janez Pucelj.

3.4.2 Pisatelji

Delež pisateljev predstavlja kar 89 % vseh avtorjev, ki so objavili v *AS-u*. Vseh 40 moških avtorjev sem razvrstila v dve skupini, in sicer na domače in tuje pisatelje.

Grafikon 3: Razmerje med domačimi in tujimi pisatelji

Domačih pisateljev je bilo od skupno štiridesetih 22, kar predstavlja 55 %, tujih je bilo 18, kar pa predstavlja 45 % od celote.

4 Analiza leposlovja v *Amerikanskem Slovencu*

Dela, ki so izhajala med letoma 1932 in 1945, so bila vsa izdana v več kot dveh številkah. V tem poglavju bom razvrstila prozo glede na zvrstne oznake.

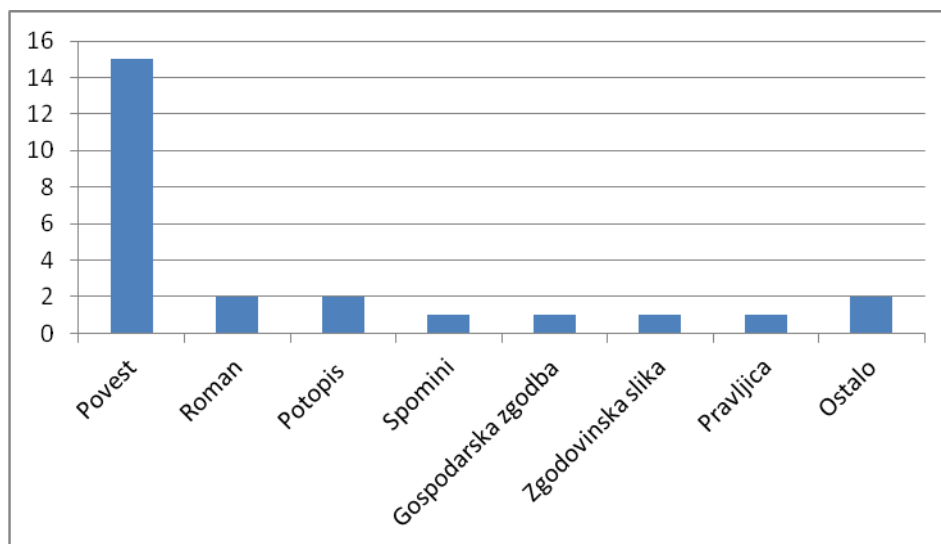
Leta 1932 je pričela v *AS-u* izhajati tudi slikanica Edgarja Rica Burroughsa *Tarzan*, ki je primer popularne klasike. Slikanica je izhajala z različnimi podnaslovi, kot so *Tarzanov sin*, *Tarzan in njegove zveri*, *Tarzan, gospodar džungle*, *Tarzan neustrašeni*. Slikanica je izhajala med letoma 1932 in 1943. V nadaljne analize diplomske naloge *Tarzana* nisem vključevala.

Slika 2: Slikanica *Tarzan*

4.1 Izvirno domače leposlovje

V tem podpoglavju bom leposlovje razvrstila na zvrsti, ki so bila v večini primerov delu dopisana. Med izvirnimi domačimi deli je bilo izdanih 15 povesti, 2 romana, 2 potopisa, spomini, zgodovinska slika, gospodarska zgodba in pravljica.

Grafikon 4: Izvirno domače leposlovje po zvrstnih oznakah

4.1.1 Izvirna domača povest

Med letoma 1932 in 1945 je izšlo 15 izvirnih slovenskih povesti. Avtorji so jim pripisali naslednje oznake: povesti, zgodovinske povesti, povesti iz preteklih dni/časov, ljudske povesti.

Leta 1933 so izšle zgodovinska povest iz 17. stoletja *Bled in Briksen* avtoja Josipa Lavtižarja, povest z gorenjskih planin *Izpod Golice* Slavka Savinška in Jurčičeva povest iz 15. stoletja domače zgodovine *Jurij Kozjak, slovenski janičar*.

Leta 1934 sta izšli povest iz preteklih dni *Črni mož* avtorja k.m. oziroma Franca Wallanda in zgodovinska povest Ožbalta Ilauniga *Črni križ pri Hrastovcu*.

Leta 1935 je povest iz časov rokonjačev na Kranjskem *Pod krivo jelko* napisal Peter Bohinjec, povest iz turških časov *Miklova Zala* pa Jakob Sket. Povest *Krščen denar* je napisal Ivo Šorli.

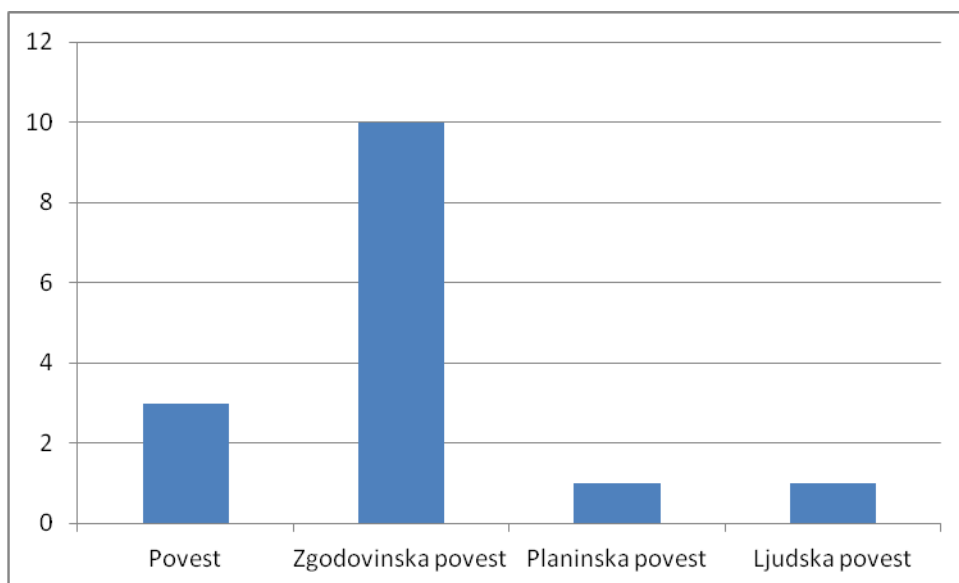
Leta 1936 sta izšli povest Malograjskega *Za srečo* in Pregljeva zgodovinska povest *Peter Pavel Glavar, Lansperški gospod*.

Šele leta 1938 je izšla naslednja povest iz svetovne vojne *A njega ni...* Franca Kolenca.

Leta 1939 sta izšli ljudska povest *Guzaj*, ki jo je uredil Golec in Ilaunigova zgodovinska povest *Tatenbah*.

Leta 1941 je izšla Soteščanova povest iz davnine *Dedinja grajskih zakladov*.

Leta 1943 je izšla Borova povest *Zgodba o povišanju*.

Grafikon 5: Izvirne domače povesti

4.1.2 Izviren domač roman

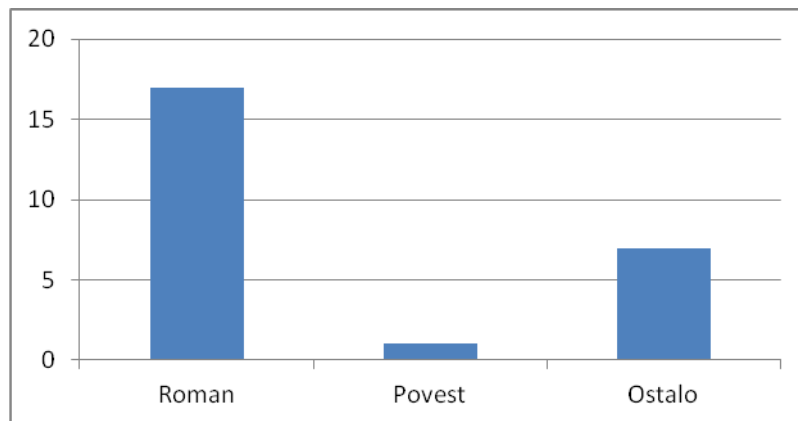
Med letoma 1932 in 1945 sta v *AS-u* izšla samo dva slovenska romana, in sicer *Deseti brat* Josipa Jurčiča in *Srce v okovih* Mirka Brodnika.

4.1.3 Ostalo izvirno domače leposlovje

Iz mojega potovanja po Jugoslaviji in *Ob obali Jadranskega morja* sta potopisa, ki sta izšla leta 1932 in 1933, Kočevar je po narodni pripovedki napisal *Mlinarjevega Janeza*, objavljenega leta 1932. Leta 1936 je Ivan Slivnik napisal *Usodno ženo*, ki nima zvrstne oznake, Vinko Gaberski pa spomine pod naslovom *Brez slave*. Meško Ksaver je leta 1943 izdajal *Kobilice*, zgodovinsko sliko, F. S. Finžgar pa istega leta gospodarsko zgodbo *Konjička bom kupil...* Leta 1944 je Ivan Česnik objavljal pravljico *Zlata krona*.

4.2 Izvirno tuje leposlovje

Med letoma 1932 in 1945 je v *AS-u* izšlo 25 prevedenih izvirnih tujih del. Največ, kar 17, je bilo romanov, izšla je tudi ena povest, 7 pa je bilo del, ki niso imeli oznake zvrsti oziroma so druge zvrsti.

Grafikon 6: Izvirno tuje leposlovje

4.2.1 Izvirna tuja povest

V obdobju 13. let je izšla samo ena povest, leta 1937 Riegerjeva¹¹ povest *Črna žena*.

4.2.2 Izviren tuj roman

Izšli so 3 zgodovinski romani in 14 ostalih romanov.

Leta 1932 je izšel zgodovinski roman Walterja Scotta *Ivanhoe*, Osorginov roman *Sivčev vražek*, *Mož v sivi suknji* Emme Orczy in *Kmečki punt* Avgusta Šenoe.

Leta 1934 je izšel Bordeauxov roman *Zametene stopinje*.

¹¹Sebastian Rieger je bolj znan pod psevdonimom Reimmichl, kateri je v strokovni literaturi bolj pogost kot njegovo pravo ime.

Leta 1935 je izšel L'ermitov roman *Deklica z odprtimi očmi*, leta 1937 Sudermanov *Mati skrb* in Orczyjin *Dušica*.

Leta 1938 je izšla *Tovarna novega človeka* Alje Rahmanove, leta 1939 zgodovinski roman *Podkrnoški gospod* Vieserjeve.

Leta 1941 je izšel zgodovinski roman *Na Indijo* Danilevskega in Kellerjev roman iz gozdov *Hubert*.

Leta 1942 je bil objavljen Ganghoferjev roman *Samostanski lovec*, leta 1943 *Hlapec Jan* Streuvelsa in *Knez Serebrjani* A. K. Tolstoja.

Leta 1944 je izšel roman *Preizkušena ljubezen* anonimnega avtorja, leta 1945 pa roman Agnes Günther *Dušica – Rožamarija*.

4.2.3 Ostalo izvirno tuje leposlovje

Leta 1936 je izhajalo Schneiderjevo delo *Cesta brezbožnih*, ki ni imelo nobenih zvrstnih oznak, glede na to, da ni izhajalo dolgo, bi ga sama označila za kratko povest.

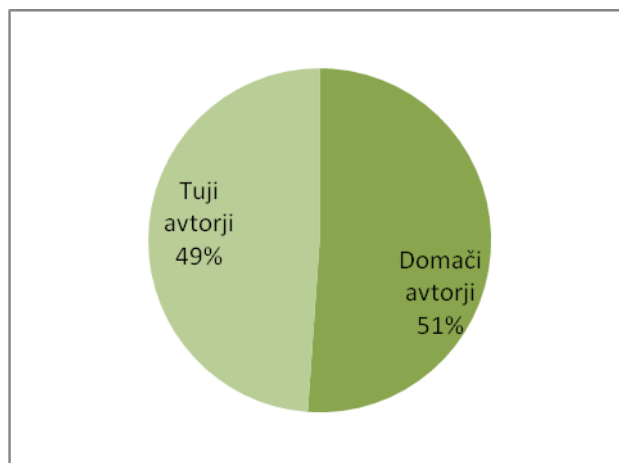
Leta 1940 je izhajalo Pelipenkovo delo *Ukrajina joka*, kar bi lahko bil roman.

Istega leta je izhajal tudi *Dogodek na Poganskem polju* avtorja Julesa Maryja, ki pa je imel oznako »iz predvojnih časov«.

Leta 1941 sta izšli deli Bourgeta *Ljubezen, ki ubija* in L'ermita *Ljubezen - soproga ali Bog?*, leta 1944 pa deli Tolstoja *Zakaj?* in Conrada *Na morju*. Vsa omenjena dela nimajo zvrstnih oznak, prav tako tudi v nobeni literaturi nisem našla naslovov, da bi lahko oznake dodala sama.

4.3 Najbolj zastopani avtorji

V vseh številkah, ki sem jih preučevala, je bilo objavljenih 50 del 45 tujih in domačih avtorjev. Objavljalo je 23 domačih in 22 tujih avtorjev.

Grafikon 7: Razmerje med domačimi in tujimi avtorji

Največkrat je en avtor objavil le eno delo, izjema pa sta Josip Jurčič in Pierre L'ermite, saj sta bila samo ta dva avtorja objavljena dvakrat. Izhajal je roman *Deseti brat* (1940) in povest *Jurij Kozjak, slovenski janičar* (1933) avtorja Josipa Jurčiča, izhajal je tudi L'ermitov roman *Deklica z odprtimi očmi* (1935) in delo *Ljubezem - soprog ali Bog?* (1941). Tudi romana Emme B. Orczy sta bila objavljena kar dva in sicer *Mož v sivi suknji* (1932) in *Dušica* (1937).

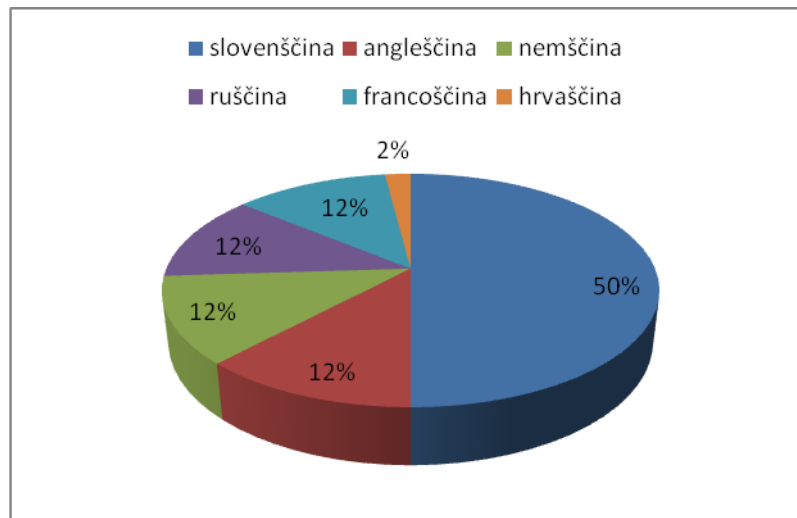
Ostali avtorji se pojavijo samo enkrat, zato najbolj zastopanega avtorja ne morem izpostaviti, zagotovo so pa to Jurčič, L'ermite in Orczyjeva, saj se le dela teh avtorjev pojavijo dvakrat.

4.4 Leposlovje po jezikih originala

Med petdesetimi deli je 25 slovenskih del, ostala dela pa so tuja. V preglednici bom predstavila število leposlovnih del, ki so bila izvirno napisana v tujih jezikih.

jezik	število del
slovenščina	25
angleščina	6
ruščina	6
francoščina	6
nemščina	6
hrvaščina	1

Preglednica 1: Leposlovje glede na jezike originala

Grafikon 8: Delež jezikov leposlovja

Polovica celotnega leposlovja je bila v slovenskem izvornem jeziku, 6 del oziroma 12 % del je bilo zapisano v angleščini, 6 v ruščini, 6 v francoščini in 6 v nemščini. Eno delo je bilo v originalnem jeziku hrvaščine, kar pa predstavlja 2 % od celote.

Za feljtonske romane je značilno, da so prevedeni iz svetovnih jezikov, med letoma 1932 in 1945 so se pojavili romani v francoščini, nemščini, angleščini in ruščini. Razvidno je torej, da so med izvirnimi tujimi deli izhajali pretežno romani. Slovenska feljtonska romana sta bila objavljena samo dva, začetki so razvidni že iz preteklih let, do leta 1917 je bilo v *AS-u* in *Domoljubu* objavljenih dvainsedemdeset feljtonskih romanov. Tovrstni romani so izhajali tudi v drugi periodiki.

4.5 Razmerje med povestjo in romanom

Domačih povesti je bilo objavljenih 15, tuja samo ena, domača romana sta bila objavljena dva, tujih 17.

Glede na to, da so bile nekatere objavljene povesti daljše, imele so tudi 50 nadaljevanj, in so imele še vedno oznako »povest«, je mogoče ugotoviti, da je razmerje takšno zgolj zaradi domačnosti samih oznak. Glede na dolžino domačih povesti in tujih romanov je takšna razlaga vsekakor smiselna, saj so nekatere povesti enako dolge oziroma še daljše kot romani. Tako ima na primer domača povest *Izpod Golice* približno sto objav in je še vedno povest, tuj roman *Sivčev vražek* pa okrog štirideset. Zvrstne oznake so uporabljene glede na oznako, ki jo je podal sam avtor in ne glede na dolžino dela.

5 Zaključek

Amerikanski Slovenec je bil časnik, ki je pričel izhajati leta 1891, prvi ga je zasnoval Slovenec Frank Zalokar. Sprva usoda *AS-a* ni bila videti rožnata, po mnenju nekaterih ni bil dovolj katoliško usmerjen, zato je prejemal negativne kritike. *AS* je dokaj hitro menjal lastnike, saj se je mnogim tovrstno delo zdelo precej zahtevno.

Med letoma 1932 in 1945 je bilo izdanih 2130 števil, ki so sprva imele malo naročnikov in kupcev, cene naročnine oziroma časopisa so bile za tedanje razmere relativno visoke in tudi delež Slovencev ni bil ravno visok. Toda kljub temu je v trinajstih letih izšlo kar 50 del, tujih in domačih, ki pa so bila ponatisnjena iz slovenskih časopisov in revij.

Domačih del je bilo 25 in tujih prav tako 25. Avtorji so se pod dela podpisovali s pravimi imeni in priimki ali s psevdonimi, roman *Preizkušena ljubezen* pa je delo anonimnega avtorja. Sicer pa sem ga v vse analize lahko uvrstila, ker je bilo ob izdaji napisano, da je preveden iz francoščine.

Od 46 avtorjev, ki so objavljali, se jih je 38 podpisalo s pravim imenom, 7 jih je uporabljalo psevdonime, kot sem že omenila, je bilo eno delo povsem anonimnega avtorja. Ostalih 45 avtorjev sem razdelila še na pisateljice in pisatelje in ugotovila, da je bil delež pisateljic bistveno manjši, kot delež pisateljev. Žensk je bilo 5, 40 pa moških. Pisatelji so prevladovali že med letoma 1891 in 1931, kar je ugotovila Laura Štorman. Med vsemi ženskami slovenske avtorice ni bilo, v obdobju med 1891 in 19332 pa so se pojavile, najbolj zastopana je bila Lea Fatur. Pisatelje sem kasneje razdelila na domače in tuje in ugotovila, da je bilo domačih več, 55 %, tujih pa 45 %.

Leposlovje, domače in tuje, sem razvrstila glede na zvrsti. Med domačim leposlovjem je bilo izdanih 15 povesti, 2 potopisa, spomini, zgodovinska slika, gospodarska zgodba in pravljica. Najbolj zastopana je bila zgodovinska povest, bilo jih je 10, samo z oznako povest so bila označena tri dela, planinska in ljudska povest sta se pojavili po enkrat. Romana sta bila objavljena dva, in sicer Jurčičev *Deseti brat* in Brodnikovo *Srce v okovih*. Med tujim leposlovjem je izšlo 17 romanov in ena povest, 7 pa je bilo del, ki niso imeli oznake zvrsti ali pa so bili druge zvrsti.

Rezultati objavljenega števila domačih in tujih povesti in romanov kažejo, da je bilo med domačimi deli objavljenih bistveno več povesti kot romanov, pri tujih delih pa ravno

obratno, v čemer se kaže domačnost izraza. Slovenskim avtorjem je bližja zvrstna oznaka povest, tujim pa roman. Objavljena je bila domača povest *Izpod Golice*, ki je bila po številu objav precej obsežnejša kot pa tuj roman, imela je sto objav, *Sivčev vražek* pa okrog štirideset.

Že Laura Štorman je v diplomski nalogi, kjer se je ukvarjala z leposlovjem med letoma 1891 in 1931, ugotovila, da je bila najbolj zastopana domača zvrst povest, dobro zastopan je bil roman, kar sicer med letoma 1932 in 1945 ni razvidno. Med tujimi zvrstmi pa je bil tudi v tistem obdobju najbolj zastopan roman. Ugotovila je, da se pojavijo potopisi, pravljice, spomini, torej so bile iste zvrsti objavljene v vseh letih izhajanja *AS-a*.

Najbolj zastopane avtorje sem težko izpostavila, saj so dvakrat objavili samo Josip Jurčič, Emma B. Orczy in Pierre L'ermite, zato obširne analize in rezultata ne morem natančno podati.

V slovenskem jeziku je bilo izdanih 25 del, 25 je bilo tujih. Po šest del je bilo v originalnem jeziku angleščine, ruščine, francoščine in nemščine, delo Avgusta Šenoe *Kmečki punt* je bilo v originalnem jeziku srbohrvaščine. Štormanova je za prejšnje obdobje ugotovila, da je bilo del v izvornem jeziku slovenščine veliko manj, kot del v izvirnih slovanskih oziroma drugih svetovnih jezikih.

Vse svoje analize sem prikazala s pomočjo grafikonov ali preglednic, ki sem jih tudi utemeljila in obrazložila.

6 Literatura in viri

6.1 Viri

Darko FRIŠ: *Ameriški Slovenci in Katoliška cerkev: 1871–1924*. Ljubljana: Mohorjeva družba, 1995, str. 358–369.

6.2 Literatura

Ameriška književnost. *Wikipedija: Prosta enciklopedija*. (Dostop 13. maja 2014.)

Amerikanski Slovenec. *Wikipedija: Prosta enciklopedija*. (Dostop 13. maja 2014.)

Aljozij BENKOVIČ. *Slovenski biografski leksikon*. 2013. (Dostop 13. maja 2014.)

Grigory Petrovich DANILEVSKY. *Wikipedia: The free encyclopedia*. (Dostop 13. maja 2014.)

Galina DJURAGIN. *Wikipedia*. (Dostop 28. maja 2014.)

Miran HLADNIK: Trivialna književnost. *Enciklopedija Slovenije*. Ur. Marjan Javornik. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1999, str. 345.

Miran HLADNIK: Začetki slovenskega feljtonskega romana. Academia.edu. (Dostop 28. maja 2014.)

Ožbalt ILAUNIG. *Wikipedija: Prosta enciklopedija*. (Dostop 13. maja 2014.)

Mary JANESH. Ancestry. (Dostop 28. Maja 2014.)

Anton JEHART. *Slovenski biografski leksikon*. (Dostop 13. maja 2014.)

France KOBLAR. Matija Malešič. *Slovenski biografski leksikon*. 2013. (Dostop 13. maja 2014.)

France KOBLAR. Fran Zbašnik. *Slovenski biografski leksikon*. (Dostop 13. maja 2014.)

Yves PONCELET. Pierre l'Ermite (1863–1959). Cherk historie. Les Éditions du cerf: Comme un cerf altéré cherche l'eau vive. (Dostop 3. junija 2014.)

Marijan SMOLIK. Franc Walland. *Slovenski biografski leksikon*. 2013. (Dostop 13. maja 2014.)

Stijn STREUVELS. *Wikipedia*. (Dostop 28. maja 2014.)

Laura ŠTORMAN: Bibliografija leposlovja v časopisu Amerikanski Slovenec med leti 1891 in 1931. *Diplomsko delo*. Ljubljana, 2014.

Aleksey Konstantinovich TOLSTOY. *Wikipedia: The free encyclopedie*. (Dostop 28. maja 2014.)

Lev Nikolajevič TOLSTOJ. *Wikipedija: Prosta enciklopedija*. (Dostop 28. maja 2014.)

Jožef URBANIJA. Grajski vitez. *Zgodovinski roman: Podatkovna zbirka*. Ur. Miran Hladnik in Primož Jakopin. 1999. (Dostop 28. maja 2014.)

Gregor ŽERJAV. *Wikipedija: Prosta enciklopedija*. (Dostop 13. maja 2014.)

7 Kazalo leposlovja v *Amerikanskem Slovincu*

1932

- Walter Scott: Ivanhoe. *Zgodovinski roman.*
- Anton Grdina, Franc Trdan: Iz mojega potovanja po Jugoslaviji. *Potopis.*
- Mihael Osorgin: Svičev vražek. *Roman.*
- Emma Baroness Orczy: Mož v sivi suknji. *Roman.*
- Ferdo Kočevar: Mlinarjev Janez. *Po narodni pripovedki.*
- Avgust Šenoa: Kmečki punt. *Roman.*

1933

- Mary Janesh: Ob obali Jadranskega morja. *Potopis.*
- Josip Lavtižar: Bled in Nriksen. *Zgodovinska povest iz 17. stoletja.*
- Slavko Savinšek: Izpod Golice. *Povest z gorenjskih planin.*
- Josip Jurčič: Jurij Kozjak, slovenski janičar. *Povest iz 15. stoletja domače zgodovine.*

1934

- K. M. (Franc Walland): Črni mož. *Povest iz preteklih dni.*
- Dr. O. I. (Ožbalt Ilaunig): Črni križ pri Hrastovcu. *Zgodovinska povest.*
- Henry Bordeaux: *Zametene stopinje. Roman.*

1935

- Peter Bohinjec: Pod krivo jelko. *Povest iz časov rokonjačev na Kranjskem.*
- Jakob Sket: Miklova Zala. *Povest iz turških časov.*
- Pierre L'ermite (Edmond Loutil): Deklica z odprtimi očmi. *Roman.*

- Ivo Šorli: Krščen denar. *Povest*.

1936

- Vinko Gaberski: Brez slave. *Spomini*.
- Franz Joseph Schneider: *Cesta brezbožnih*.
- Fran Malograjski (Fran Zbašnik): Za srečo. *Povest*.
- Ivan Slivnik: *Usodna žena*.
- Ivan Pregelj: Peter Pavel Glavar, Lansperški gospod. *Zgodovinska povest*.

1937

- Herman Sudermann: Mati skrb. *Roman*.
- Sebastian Rieger: Črna žena. *Povest*.
- Emma Baroness Orczy: Dušica. *Roman*.

1938

- Franc Kolenc: A njega ni... *Povest iz svetovne vojne*.
- Alja (Aleksandra) Rahmanova: Tovarna novega človeka. *Roman*.

1939

- Dolores Vieser: Podkrnoški gospod. *Zgodovinski roman*.
- Guzaj. *Ljudska povest*.
- Dr. O. Ilaunig (Ožbalt Ilaunig): Tatenbah. *Zgodovinska povest*.

1940

- Aleksij Pelipenko: *Ukrajina joka*.
- Josip Jurčič: Deseti brat. *Izviren roman*.
- Jules Mary: Dogodek na Poganskem polju. *Iz predvojnih časov*.

- Mirko Brodnik: Srce v okovih. *Roman*.

1941

- Paul Bourget: *Ljubezen, ki ubija*.
- Soteščan (Jožef Urbanija): Dedinja grajskih zakladov. *Povest iz davnine*.
- Pierre L'ermite (Edmond Loutil): *Ljubezen- soproga ali Bog?*
- Paul Keller: Hubert. *Roman iz gozdov*.
- Grigori Petrovič Danilevski: Na Indijo. *Zgodovinski roman*.

1942

- Ludvik Ganghofer: Samostanski lovec. *Roman*.

1943

- Stanko Bor (Matija Malešič): Zgodba o povišanju. *Povest*.
- Stijn Streuvels (Frank Lateur): Hlapec Jan. *Roman*.
- Ksaver Meško: Kobilice. *Zgodovinska slika*.
- Fran Saleški Finžgar: Konjička bom kupil... *Gospodarska zgodba*.
- Aleksej Konstantinovič Tolstoj: Knez Serebrjani. *Roman*.

1944

- Preizkušena ljubezen. *Roman*.
- Lev Nikolajevič Tolstoj: Zakaj?
- Joseph Conrad: Na morju.
- Ivan Česnik: Zlata krona. *Pravljica*.

1945

- Agnes Günther: Dušica – Rožamarija. *Roman*.

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 6. junij 2014

Sara Bavdek
(lastnoročni podpis)